

Strategii didactice interactive valorificate în învățământul primar –de la teorie la practică

„ Școala cea mai bună e aceea în care înveți ,înainte de toate, a învăța. ”

N.Iorga

Prof.pt.înv.primar CRISTE MIRELA-MONICA

Școala Gimnazială Nr. 1 Plopiș

Societatea prezentului, dar mai ales a viitorului se circumscrie unui timp al informației, al complexității. De aceea , investiția în inteligența, creativitatea și capacitatea de inovare a indivizilor, a grupurilor va fi extrem de rentabilă în viitor.

Copilul este un proiect “aruncat” în lume , aflat într-o stare de “facere” , pentru ca apoi, devenit adult, să se formeze continuu de-a lungul vieții .

Rolul învățătorului în procesul de modelare a omului este poate cel mai important. Punându-și elevii în situații variate de instruire, el transformă școala „într-un templu și un laborator” (M. Eliade).

Printre metodele care activează predarea-învățarea sunt și cele prin care elevii lucrează productiv unii cu alții , își dezvoltă abilități de colaborare și ajutor reciproc. Ele pot avea un impact extraordinar asupra elevilor datorită denumirilor foarte ușor de reținut, caracterului ludic și oferind alternative de învățare cu “priză” la copii.

Metodele și tehnicile interactive de grup se clasifică, după funcția principală didactică în :

a)Metode de predare –învățare interactivă în grup :

➤ *Metoda predării /învățării reciproce (Reciprocal teaching –Palinscar) ; Metoda „Mozaicului”(Jigsaw); Citirea cuprinzătoare ;Metoda “Cascadei”(Cascade) ;Metoda învățării pe grupe mici(“STAD-Student Teams Achievement Division”);Metoda „turnirului între echipe”(“TGT-Teams/Games/Tournaments”):Metoda schimbării perechii(„Share-Pair Circles”),Metoda „Piramidei”;Învățarea dramatizată*

b)Metode de fixare și sistematizare a cunoștințelor și de verificare :

✓ *Harta cognitivă / conceptuală ;Matricile; Diagrama cauzelor și a efectului;„Cartonașe luminoase” „Pânza de păianjen” ; „Lanțurile cognitive” ; „Scheletul de pește” ; „Tehnică florii de nufăr”*

c)Metode de rezolvare de probleme prin stimularea creativității :

❖ *Interviul de grup; Studiul de caz;”Brainstorming”; „Explozia stelară” ;„Metoda pălăriilor gânditoare”; „Caruselul”; „Multi-voting”; „Masa rotundă”;„Incidentul critic”; „Phillips 6/6”; „Tehnică 6/3/5”;„Controversa creativă”;„Tehnică acvariului”;„Tehnică focus-grup”;„Patru colțuri”;„Metoda Frisco”; „Metoda Delphi”;„ Sinectica”; „Buzz-groups”*

d)Metode de cercetare in grup :

- *tema / proiectul de cercetare in grup*
- *experimentul pe echipe*
- *portofoliul de grup.*

EXEMPLE DE METODE INTERACTIVE

SINELG(Sistemul Interactiv de Notare pentru Eficientizarea Lecturii și a Gândirii)

Pasul 1~~Citirea textului cu atenție;

~~În timpul lecturii elevii trebuie să își noteze într-un tabel:

- a)pasajele care confirmă ceea ce știau cu v ;
- b)pasajele care infirmă ceea ce știau cu -- ;
- c)informațiile noi cu + ;
- d)pasajele pentru care au întrebări , neclarități ,confuzii cu ? ;

Pasul 2~~Susținerea elevilor în monitorizarea propriei înțelegeri;

Pasul 3~~Reflecție în perechi;

Pasul 4~~Reflecție cu întreaga clasă.

Avantaje: *schimb de idei;_*stimularea gândirii critice;_*dezvoltarea vocabularului / capacității de exprimare;

*elevii caută căi de acces spre propriile cunoștințe / convingeri.

CADRANELE

Pasul 1~~Împărțirea tablei în 4 părți egale;

Pasul 2~~Se propune câte un criteriu pentru fiecare cadran obținut;

Pasul 3~~Se citește textul;

Pasul 4~~Se formulează răspunsuri scurte pentru fiecare cadran;

Pasul 5~~Se evaluează rezultatele.

Avantaje:

*stimulează atenția și gândirea;

*scoate în evidență modul propriu de înțelegere;

*conduce la sintetizare/esențializare.

“ȘTIU/VREAU SĂ ȘTIU/AM ÎNVĂȚAT”

Pasul 1~~Se formează 3 grupe ce corespund celor 3 rubrici ale tabelului:

a)ceea ce știm/credem că știm; b)ceea ce vrem să știm; c)ceea ce am învățat.

Pasul 2~~Elevii fac o listă cu :

a)ce știu deja despre o anumită temă;

b)întrebări care evidențiază nevoile de învățare legate de temă;

Pasul 3~~Se citește textul;

Pasul 4~~Se revine asupra întrebărilor (coloana aII-a) și elevii fac o listă cu răspunsurile la întrebările din coloana I , scriindu-le în coloana a III-a;

Pasul 5~~Compararea a ceea ce știau înainte de lectură cu ceea ce au dorit să afle și au aflat ;

Pasul 6~~Discuția finală va conține mesajul central.

MOZAICUL

Pasul 1~~Se împarte clasa în grupe de câte 4 elevi ;

Pasul 2~~Se numără până la 4, astfel încât fiecare membru al celor 4 echipe să aibă un număr de la 1 la 4;

Pasul 3~~Se împarte tema în 4 sub-teme ;

Pasul 4~~Fiecare membru al grupelor va primi o fișă de învățare (elevii cu nr.1 –fișă nr.1, cei cu nr. 2– fișă nr. 2...)

Pasul 5~~Se dă sarcina: fiecare elev va trebui să studieze întreaga lecție, care va fi însă predată de colegii de grup pe fragmente;

Pasul 6~~Toți elevii cu nr. 1 se adună într-un grup, cei cu nr. 2 în alt grup...și se vor numi „experți”;

Pasul 7~~„Experții” citesc fragmentul care le revine , discută între ei, hotărăsc modul în care vor preda;

Pasul 8~~Se refac grupele inițiale și „experții” predau celorlalți colegi de grupă ceea ce au studiat;

Pasul 9~~Învățătorul va răspunde întrebărilor la care “experții” nu au știut să dea răspuns și corectează eventualele informații eronate.

Avantaje:

*anihilarea „efectului Ringelmann”(lenea socială, când individul își imaginează că propria contribuție la sarcina de grup nu poate fi stabilită cu precizie);

*dezvoltă interdependența dintre membrii grupului;

*ameliorează comunicarea.

CUBUL

Pasul 1~~Se anunță tema pusă în discuție;

Pasul 2~~Se împarte clasa în 6 grupuri;

Pasul 3~~Prezentarea unui cub din carton cu fețele divers colorate;

Pasul 4~~Pe fețele cubului sunt notate cuvintele:

a)„descrie”; b)„compară”; c)„asociază”; d)„analizează”; e)„aplică”; f)„argumentează”.

Pasul 5~~Se atribuie rolurile membrilor fiecărui grup

➤ „cititorul”-rostogolește cubul și anunță grupul cerința înscrisă pe fața de deasupra;

➤ „ascultătorul activ”/„cercetașul” repetă sarcina, o reformulează pentru a fi înțeleasă de fiecare membru,

adrează întrebări învățătorului;

- „interogatorul” solicită idei legate de modul de rezolvare a sarcinii de la membrii grupului;
- „rezumatorul” va fi „raportorul” grupului, va trage concluziile, le va nota și le va comunica întregii clase;

Pasul 6~~Elevii vor lucra pe grupe (unii la tablă, alții pe caiete, alții pe foi);

Pasul 7~~„Raportorul” grupului va prezenta întregii clase modul în care grupul său a rezolvat cerința;

Pasul 8~~Se aduc lămuriri, completări de către învățătorul “consultant” / ”participant”/„observator”.

Avantaje:

- *permite diferențierea sarcinilor de învățare;
- *stimulează gândirea logică;
- *sporește eficiența învățării (elevii învață unii de la alții).

INTELIGENȚELE MULTIPLE

Conform teoriei lui Howard Gardner, există și se manifestă 8 tipuri de inteligențe:

- a)verbală/lingvistică; b)vizuală/spațială; c)corporală/kinestezică; d)logică/matematică; e)intrapersonală;
- f)interpersonală; g)muzicală/ritmică; h)naturalistă.

Gardner a observat că suntem tentați să-i numim “inteligenti” doar pe acei copii care sunt buni la literatură sau matematică, iar pe ceilalți îi numim “talentați”. Gardner consideră aceste concepte “inteligente” și sugerează abordări care să fructifice fiecare tip de inteligență.

Pasul 1~~Constituirea echipelor (se pot numi în diverse feluri , iar nr. lor poate fi mai mic decât cel dat):

,„actori”;,„cântăreți”;*,„pictori”;*,„matematicieni”;*,„scriitori”:*,„avocați”/„acuzatori”/„jurați”;*,„dansatori”;

Pasul 2~~Se dă tema;

Pasul 3~~Echipele gândesc și propun abordări ale aceleiași teme, dar în moduri diferite („actorii”scriu roluri și le interpretează „cântăreții” pun versuri date pe o melodie, „pictorii” reprezintă printr-un desen tema, „matematicienii” compun probleme despre tema respectivă, „scriitorii” compun un text/articol de ziar /poezie,„avocații” construiesc pledoaria pro/contra unui personaj al temei/fapt sugerat de temă, „dansatorii” propun un dans tematic sau concep un joc pentru pauza mare legat de tema dată);

Pasul 4~~Fiecare echipa va prezenta întregii clase produsul muncii în echipă.

Avantaje:

- *atmosfera ludică;
- *solicitarea abilităților fiecărui copil;
- *valorizarea copiilor în cadrul colectivului.

CIORCHINELE

Pasul 1~~Se scrie un cuvânt/temă în mijlocul tablei;

Pasul 2~~Se cere elevilor să noteze toate ideile /sintagmele care le vin în minte legate de cuvânt/temă și se trasează linii între acestea și cuvântul/tema inițială;

Avantaje:

- *nu se critică ideile propuse;
- *poate fi utilizată ca metodă liberă sau cu indicare prealabilă a categoriilor de informații așteptate de la elevi.

TURUL GALERIEI

Pasul 1~~Se comunică sarcina de lucru;

Pasul 2~~Se formează grupurile;

Pasul 3~~Elevii lucrează în grup, pe o foaie de format mare (afiș)-produsul poate fi un desen/ o caricatură/ o schemă/scurte propoziții;

Pasul 4~~Elevii prezintă în fața clasei afișul, explicând semnificația și răspund întrebărilor puse de colegi;

Pasul 5~~Se expun afișele pe pereți,acolo unde dorește fiecare echipă;

Pasul 6~~Lângă fiecare afiș se lipește câte o foaie goală;

Pasul 7~~Se cere grupurilor să facă un tur , cu oprire în fața fiecărui afiș și să noteze pe foaia albă anexată comentariile , sugestiile, întrebările lor;

Pasul 8~~Fiecare grup va citi comentariile făcute de celelalte grupe și va răspunde la întrebările scrise de acestea pe foile albe.

Avantaje:

- *elevii oferă și primesc feed-back referitor la munca lor;
- *șansa de a compara produsul muncii cu al altor echipe și de a lucra în mod organizat și productiv.

TEHNICA LOTUS-FLOAREA DE NUFAR

Pasul 1~~Se dă problema sau tema centrală care se va scrie în mijlocul tablei/ planșei;

Pasul 2~~Se cere copiilor să se gândească la ideile sau aplicațiile legate de tema centrală;

Pasul 3~~Ideile copiilor se trec în cele 8 „petale”, de la A la H, în sensul acelor de ceasornic;

Pasul 4~~Cele 8 idei deduse vor deveni noi teme centrale pentru alte câte 8 „petale”;

Avantaje: *este o metodă ce poate fi desfășurată cu succes în grup;

- *se poate aplica excelent ca un exercițiu de stimulare a creativității și pentru autoevaluare.

EXPLOZIA STELARA

Pasul 1~~Se scrie problema în centrul unei steluțe cu 5 colțuri ;

Pasul 2~~În vârful fiecărui colț al steluței se scriu întrebări de tipul: ***ce? *cine? *unde? *de ce? *când?**

Pasul 3~~Se împarte clasa în grupuri;

Pasul 4~~Se lucrează la nivelul grupurilor pentru elaborarea unei liste cu întrebări multe și diverse;

Pasul 5~~Se comunică întregii clase rezultatele muncii de grup; Lista de întrebări inițiale poate genera altele, neașteptate; Opțional, se poate proceda și la elaborarea de răspunsuri.

Avantaje:

- *ușor de aplicat oricărei vârste și unei palete largi de domenii;
- *este în același timp o modalitate de relaxare și o sursă de noi descoperiri;
- *obținerea a cât mai multe întrebări duce la cât mai multe conexiuni între concepte.

METODA FRISCO

Pasul 1~~Propunerea spre analiză a unei situații-problemă:

Pasul 2~~Stabilirea rolurilor: ***conservatorul; *exuberantul; *pesimistul; *optimistul;**

Pasul 3~~Dezbateră colectivă:

- o **conservatorul** apreciază meritele soluțiilor vechi, fără a exclude posibilitatea unor îmbunătățiri;
- o **exuberantul** emite idei aparent imposibil de aplicat în practică;
- o **pesimistul** va releva aspectele nefaste ale oricărui îmbunătățiri;
- o **optimistul** va găsi posibilități de realizare a soluțiilor propuse de exuberant.

Pasul 4~~Se trag concluzii și se sistematizează ideile emise.

Avantaje: *rolurile se pot inversa, participanții sunt liberi să spună ce gândesc, dar să fie în acord cu rolurile pe care le joacă;

- *dezvoltă competențele inteligenței lingvistice , logice, interpersonale.

Specific metodelor interactive de grup este faptul că ele promovează interacțiunea dintre mințile participanților, dintre personalitățile lor, ducând la o învățare mai activă și cu rezultate evidente.

Acest tip de interactivitate determină „identificarea subiectului cu situația de învățare în care acesta este antrenat”, ceea ce duce la transformarea elevului în stăpânul propriei formări. Interactivitatea presupune atât *cooperarea*, cât și *competiția* , ambele implicând un anumit grad de interacțiune.

Ioan Cerghit afirma: „pedagogia modernă consideră că rutina excesivă, conservatorismul (...) aduc mari prejudicii învățământului. În fond creația , în materie de metodologie, înseamnă o neconținută căutare, reinnoire și îmbunătățire a condițiilor de muncă în instituțiile școlare.”

Bibliografie:

1. Crenguța - Lăcrămioara Oprea (2008) – “ *Strategii didactice interactive*”, ed. a III-a, EDP, București
2. Ioan Cerghit (2005)- “ *Metode de învățământ*”, EDP, București.
3. Ion- Ovidiu Pânișoară (2006) – “ *Comunicarea eficientă*”, ediția a III-a, Editura Polirom, Iași
4. Venera Mihaela Cojocariu (2008) – “ *Teoria și metodologia instruirii*”, EDP, București